

ENSENYAMENT

EL JOC COM EINA DIDÀCTICA PER A L'APRENTATGE DEL CATALÀ

A Mallorca, dissortadament, encara ha d'esclatar l'ensenyament en català. Pràcticament tots els pobles de l'Illa continuen impartint ensenyament en castellà, fent llegir i escriure als nostres nins amb una llengua que no és la seva, ni familiarment ni del poble.

A Ciutat la situació és una lacra. L'escola té majoria d'alumnes de parla castellana i això serveix d'excusa per a no encetar, també, l'ensenyament en català.

Pero mentre no assumiguem aquesta doble tasca, d'una banda ensenyament en la nostra llengua als nins mallorquins i de l'altra ensenyament de la llengua catalana, fins a un total domini, als nins mallorquins de parla castellana, el nostre idioma anirà perdent-se, arraconant-se de forma irreversible.

El treball que a continuació es presenta és fruit d'una feina amb nins de parla castellana de la barriada d'Es Rafal de Ciutat. Són nins que si l'escola no els dona la parla de Mallorca segurament els haurem perdut per a sempre, perquè ni la família, ni els amics ni el barri els ho donaran.

Aquests nins necessiten abans de tot entendre i parlar el mallorquí i això sols ho aconseguirem amb una programació conjunta de Preescolar i Cicle Inicial, superant les ridícules tres horetetes i fent un plantejament seriós amb l'objectiu que en acabar el primer cicle el grau de coneixement (entendre i parlar) del nostre idioma sigui si no igual al d'un nin de parla mallorquina si d'un nivell elevat que els permeti anar cap un ensenyament en català.

Amb nins que no tenen la parla nostra l'ensenyament ha d'esser molt més lúdic i actiu que mai. Els següents jocs lingüístics poden esser un element més que dins la programació esmentada contribuiran a donar la parla catalana als nins que no la tenen.

S'han dividit aquests jocs en tres grups:

- A) Joc d'escoltan
- B) Joc de repetir
- C) Joc de crear

A) JOCS PER EDUCAR L'AUDICIÓ

1) Treballam un vocabulari bàsic. El mestre reparteix els elements d'aquest vocabulari entre els nins, i prepara una història o n'aprofita qualcuna que vagi bé amb el vocabulari.

Els nins seuen en rotllada. Cada nin a una cadira, però en sobra una. El mestre va contant l'història i cada vegada que anomena una de les paraules que té un nin, aquest s'aixeca i va a seure-se a la cadira buida. Hi ha una paraula que tots coneixen i que al anomenar-la implica que tothom hagi de canviar de lloc.

2) El mestre o un nin es posa de cara a la paret mentre diu "un, dos, tres tocar-se es nas", p. exp. i es gira ràpidament. Tots els que no han complert l'ordre paguen pan-yora o són eliminats del joc.

3) Es fan dues files amb igual nombre de components. El mestre està a un cap de les dues. Diu a l'orella dels dos primers nins (un de cada fila) una paraula del vocabulari que treballam i aquells la passen d'un a l'altra fluixet a l'orella. L'equip que aconsegueix arribar primer a l'altra cap de la fila té un punt.

Amb aquests jocs podem treballar aquests aspectes, entre altres:

- a) Memorització de vocabulari.
- b) Els sufixos (augmentatius i diminutius) p. exp. a l'història que inventem al joc 1.
- c) Els mots compots (emprant el vocabulari adequat als jocs 1 i 3)
- d) Els adjectius (basta afegir a cada paraula del vocabulari els que volguem treballar, p. exp. a l'història del joc 1: un poal vell, un poal nou, un home gran, etc...).
- e) Els situacionals (p. exp. "un, dos tres, mirar darrera..." joc 2).
- f) Els quantificadors (al joc 1 podem repartir-los entre els nins; gens, res, molt, poc, etc.).
- g) Els possessius (joc 2 "tocar el seu nas; tocar el meu llapis").

B) JOCS D'ESCOLTAR I REPETIR

4) El mestre té una sèrie d'objectes damunt la taula. Els va mostrant i dient el nom. Podem jugar-hi de dues maneres: fent escoltar el so de cada objecte quan el deixam caure o simplement fent-lo observar.

Després s'amaguen tots els objectes; un al.lot surt i palpant ha de dir el nom de l'objecte que toca. O, també, el mestre el fa sonar, deixant-lo caure, i l'han de reconeixer dient el seu nom (d'aquesta altra manera pot intervenir tota la classe).

5) Es fan dibuixets en tarjes de cartolina (15 x 20 cm.) referents al vocabulari que treballam (animals, objectes, colors, nombres, etc.).

Un primer joc pot esser fer-los xerrar emprant aquestes tarjes, p. exp. "un peix negre".

Les possibilitats de jocs amb les targes són infinites. En diren una: un nin surt i s'asseu a una taula enfront de la classe, com si tengués un telèfon. Un altra al.lot està situat darrera ell i va mostrant a tota la classe una o dues targes (de manera que el que seu no les veu).

Els nins de la classe comencen a telefonar-li:

"Tu tens un ca?"

no, no en tenc

Si, tu en tens un. (perquè el nin de darrera els està mostrant la tarja d'un ca).

Aviat cullen l'enginy del joc i tots intenten de fer equivocar al que seu.

Aquest joc permet treballar molts d'esquemes: vull, entenc-no en tenc, veig-no veus, etc.

6) Repartim els elements del vocabulari entre els nins (millor si són noms d'animals, plantes, etc.). Cada nin es fabrica una coa de paper que es penja darrera. Cinc o sis nins no duen coa i són els encarregats de robar la coa al demés. El mestre té anotat el nom de cada nin i allò que és, de manera que quan el nin li roben la coa ha de correr cap al mestre:

- Tù qui ests?
- Jo som una serp
- Idò ara seràs una sargantana... I li dona un altra coa.

Si el nin no recorda el que era queda eliminat del joc. Podem donar a cada al.lot tres vides, p. exemple.

Amb aquests jocs podem treballar aspectes com aquests:

- a) Un fonema determinat (escollint les paraules apropiades).
- b) La separació de paraules (joc 5, podem passar després a l'escriptura: un peix negre).
- c) Els augmentatius i diminutius (joc 5 una tarja d'un peix i una altra d'un peixet, un peixot, etc., o al joc 6 podem distribuir una serp, una serpeteta, una serpoteta, etc.).
- d) La forma haver-hi (joc 5: "hi ha un peix?. — No n'hi ha").
- e) Les frases negatives (joc 5, "Tens un ca?. No en tenc". — No en tenc cap", etc.).

C) JOC DE CREACIÓ

7) Presentam un objecte, un dibuix o mural. Surt un nin a descriure-lo i sols té un minut per a fer-ho. El mestre pot anar ajudant.

8) Mostrar un dibuix ric en detalls; es mira, es comenta i després s'amaga, i el mestre comença a fer preguntes (... "de quin color era el vestit?", "quina feina feia l'home?"). Els nins van contestant i després tornam treure el mural i comentam de bell nou els detalls encertats, els no encertats, etc. Posteriorment els nins són els que fan preguntes.

9) El mestre porta un dibuix o objecte tapat i demana: qui endevina el que duc?.

10) Dos nins surten fora de la classe, un tercer pinta a la pissarra o millor a un paper posat a la paret, una casa, un animal, una màquina, etc. Una vegada acabat entra un dels nins de fora i observa bé el dibuix, entre tota la classe en treuen tots els detalls.

Fet això esborram la pissarra o retiram el paper, i entre el tercer nin. L'anterior nin tracte d'explicar-li el dibuix que ha observat.

Finalment la classe pot ajudar-li a que no quedi cap detall sense explicar. I el nin es posa a dibuixar. Si hem emprat un paper podem treure-lo després i comparar.

11) Feim una rotlada i un nin surt al mig. Li penjam a l'esquena un dibuix senzill (una eina, un animal, una flor, un objecte, etc.), de manera que tots els nins ho veuen manco el que ho duu penjat. Aquest comença fer preguntes per endevinar-ho.

Podem posar un nombre màxim de preguntes a fer, si passat aquest no ho endevina un altra passa al mig.

12) Feim tres munts de fitxes: un indica accions, un qualitats i l'altra llocs. Un al.lot surt i cull una fitxa de cada munt. Mimicament comença a escenificar l'acció (P. exp. beure), després l'acció i la qualitat (p. exp. beure un home gras) i finalment acció, qualitat i lloc (p. exp. beure, un home gras, dins un cotxe).

La classe es pot dividir en grups de 4 ó 5 on els al.lots hi participen individualment. Després de escenificada la primera fitxa els nins van dient el que creuen que és al que ho endevina li donam una senyal; el nin que recull més senyals és el que surt a la següent escenificació.

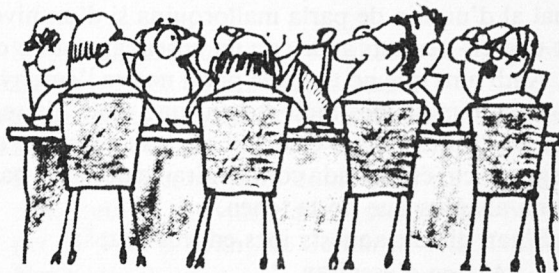
En aquests jocs més que un vocabulari hem de treballar objectius de llenguatge i morfosintaxi:

- a) La forma haver-hi (jocs 7, 8 "hi havia un arbre...").
- b) L'interrogació (jocs 7, 8, 9, 10, 11 "hi ha un caragol?, "què hi ha un caragol?", "eh! un caragol?").
- c) Els situacionals (joc 7, 8 dalt del dibuix hi havia... mirau darrera de l'arbre...).
- d) Concordança nom-adjectiu (joc 7, 8, 9, 10 "el riu era blau i la casa blava...").
- e) semblances (jocs 9, 10, 11 "duc una cosa que vola com un ocell", "duus penjat una cosa grossa com un vaixell", "és un dibuix d'una cosa de color com el foc").
- f) Els sufixes (joc 10 un dibuix a base d'una portassa, una finestra, un fanalet, etc.).

Ciutat de Mallorca, abril de 1981

Miquel Monserrat Rius

(1) Aquest treball va esser presentat a l'assignatura Didàctica de la llengua Catalana als cursos de Reciclatge 1980/81.

ENSENYAMENT

En aquesta nova etapa de la revista PISSARRA ens proposam tenir a la vostra disposició unes pàgines dedicades a l'ensenyament. La nostra intenció és la de treure a llum totes les experiències que els mestres van desenrotllant a les seves escoles: experiències de dinàmica de grups, comportament; matemàtiques; d'ensenyament de i en la llengua catalana, experiències de plàstica i treballs manuals, etc.

D'aquí que facem una crida a tots els ensenyants perquè enviïn els seus treballs. Podeu enviar-los a S.T.E.I. carrer Vinyaça, 14 REVISTA PISSARRA (ENSENYAMENT). Si voleu més informació posau-vos en contacte amb Joan Lladonet Tlf.: 27 79 44 ó Jaume Ordines Tlf.: 20 30 25.